

Masallar Hayal Ürünü (Mü)dür? (Charles Perrault Örneği)* **

Are Fairytales Fields of Imagination? (Examples From Charles Perrault)

Aliye GENÇ¹, Perihan YALÇIN²

¹Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, aliyeocal@gazi.edu.tr

²Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, perihan@gazi.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 31.07.2021

Yayına Kabul Tarihi: 27.10.2021

ÖZ

Çocuk edebiyatının en güzel örnekleri arasında yer alan masallar özlerinde, doğdukları topraklardan, anlatıldıkları kültürlerden önemli kodlar taşımaktadır. Hakkında yapılan sade tanımlamaların aksine, bir neslin yetişmesinde, milli ve manevi değerlerin aktarılmasında önemli bir araç niteliğindedir. Kişiliğin, kimliğin, tarih, dil, din, kültür bilincinin oluştuğu bir dönemde çocukların karşılaştıkları ilk eserlerdir. Eğitici, bilgilendirici özelliğinin yanı sıra, eğlendirici özelliği ile de büyüklerin vazgeçilmez olma özelliğini korumaktadır. Ülkemizde batı kaynaklı çeviri eserlerin yeri ve Türk çocuk yazınındaki konumu birtakım çalışmaları gerekli kılmaktadır. Bu çalışma, Türkiye’de masal denilince akla ilk gelen eserlerin Fransızca asılları ile Türkçe çevirileri arasında kültürel unsurlar noktasında karşılaştırmalı bir çözümleme üzerine kurulmuştur. Charles Perrault tarafından kaleme alınan Peri Masalları serisi içerisinde yer alan dört masal (Uyuyan Güzel, Çizmeli Kedi, Parmak Çocuk, Eşek Postu) içerdiği kültürel unsurlar noktasında incelenmiş, dilimize aktarımlarında, başvurulan stratejiler ışığında analiz edilmiştir. Bu noktada benimsenen çeviri yaklaşımı, çeviribilimin betimleyici kuramlarından Ereğ Odaklı Çeviri Kuramı olmuştur. Dört farklı çeviri eser incelemesinin ardından yediden yetmişe herkesin

***Alıntılama:** Genç, A. ve Yalçın, P. (2022). Masallar hayal ürünü (mü)dür? (Charles Perrault örneği). *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, GEFAD-YABDİLSEM*, 263-286.

**Bu çalışma, 28-30 Haziran 2021 tarihinde Gazi Üniversitesi tarafından düzenlenen 1.Uluslararası Yabancı Dil Eğitimi Sempozyumu’nda (YABDİLSEM) bildiri olarak sunulmuştur.

sevdiği bu masallar dilimize aktarılırken hangi çeviri stratejileri ile çalışılmış, maddi ve manevi değerler noktasında nasıl bir değişime uğramış gibi sorulara yanıt aranmıştır. Seçilen örneklem ifadelerinde de görüldüğü gibi Perrault masallarının 17. yy. Fransa'sını gözler önüne serdiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Masal geleneği, Fransa, çeviri, Kültürel unsurlar, Çeviri eleştirisi

ABSTRACT

Folk tales have important codes in their essence from the lands they are born in and the cultures they are told in. They are the first literary works that children face in a period when their personality and identity are shaped, and history, language, religion and cultural characteristics are taught to them. This study is based on a comparative analysis of popular folk tales in Turkey and their original versions in French. Four tales (Sleeping Beauty, Puss in Boots, Tom Thumb, Donkeyskin) in the fairy tales series written by Charles Perrault, were examined in terms of cultural elements they include and analyzed in the light of the strategies used in their translation to our language. At this point, the translation approach adopted in this study is the target-oriented approach. After the examination of four different translated works, the answers to some questions were sought, such as which translation strategies were employed while these tales were translated into our language and how these tales changed in terms of material and moral values they included. As seen in the sample expressions chosen, it was concluded that the tales written by Perrault reflect France in the 17th century.

Keywords: Folk tale tradition, France, Translation, Cultural elements, Translation criticism

GİRİŞ

Masal türü ile ilgili yapılan tanımlamalarda ortak ifadelerin başında hayal ürünü olma özelliği ilk sırada yer almaktadır. Bu özelliğinin yanı sıra Boratav'a göre çocuğa ana dilinin, bir işçi elindeki alet gibi, nasıl kullanıldığını ilk öğreten, ona bu dilin türlü hünerlerini, kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, kişiye kendi dilini konuşmayanlardan uzaklaştırıcı, onu konuşanlara yakınlaştırıcı duyguyu ninnilerin, tekerlemelerin, türkülerin yanı başında, ama herhalde onlardan daha geniş ölçüde ilk aşıl原因an masaldır (1992:15).

Ana dil edinimi işlevine ek olarak masalların toplumsal gücü ve kültür ile olan ilişkisi de önemli işlevleri arasında yer almaktadır. Masallar, sözkonusu toplumun ortak isteklerinden doğmuş, yine aynı toplumun hayal gücü ile harmanlanmış kimlik niteliğinde eserlerdir. Sözel bir anlatım türü olması, dilden dile, nesilden nesile aktarılması ile tüm topraklardan beslenmiştir. Masalların tam olarak kaynakları belli

olmasa da “Her ülke, her taşra kendi masallarını renklendirir ... Ortak bir bilinçaltından doğarlar. Ama bununla birlikte duyguları, istekleri, özlemleri, bir kişiye veya bir gruba özgü hayalleri de ifade ederler ve masallar bir halkın mizacının belirtileridir” (Lequeux, 1974:197). Aynı zamanda « içerisinde milletlerin tarihlerini, dillerini, yaşam biçimlerini, gelenek ve göreneklerini barındıran masallar geçmişten günümüze uzanan en önemli bilgi kaynaklarıdır » (Aytekin, 2011:123). Masalların yüzyılları aşması gerçeği bize geçmiş dönemlerden birçok bilgiyi günümüze taşıdığını göstermektedir. Masallardaki mesajı önemseyen Muhsine Helimoğlu Yavuz(2002) da; “Masallarda ait oldukları toplumların gelenek, görenek ve inançlarını, sosyal, kültürel, ekonomik yapılarını yansıtan pek çok ileti vardır.” demektedir. Yediden-yetmişe halk arasında uzun yıllar hoşça vakit geçirmek için anlatıla gelen masallar tüm bu kültürel unsurlarla iç içedir. Bu kültürel unsurlar sayesinde sadece çocukların değil yetişkinlerin de yoğun ilgi duyduğu masallar, çocukları eğlendirirken eğitmiş, yetişkinleri ise her fırsatta düşündürmeyi başarmıştır.

Masal konusunu inceleyen William Bascom (1963) ve Başgöz (1996), “Folklorun Dört İşlevi” adlı makalelerinde halk bilgisi ürünlerinin işlevlerini ele almış ve masalın kültür aktarımındaki öneminden bahsetmişlerdir. Masallar çocuk ruhunu besleyen, süsleyen, donatan, zenginleştiren, çocuğu geleceğe hazırlayan bir tür (Şirin, 1994: 113) olmasının yanında anlatıldıkları toplumun değerlerini barındıran kültür miraslarıdır. Bu özelliği ile de yabancı dil eğitiminde de başvurulan kaynaklar arasında yer almaktadır. Çünkü “Masallar yazıldıkları toprakları, o yurdu, o yurdun insanlarını anlatır. O ülkenin tarihinden, geleneğinden, dil ve duygu derinliğinden damıtılırlar. O nedenle ulusal bir özü vardır. Kültürel kimlik oluştururlar” (Feyzioğlu, 2006:832). Öğrenilen yabancı dili en iyi tanıma yollarından biri olan masalların hangi kültürel kodlara da sahip olduğu önemlidir. Bu noktada hangi verilerin kültürel kimlik kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sorusu ortaya çıkmaktadır.

Kültürel unsurlar kavramının içeriği şu şekilde oluşturulmuştur:

- Dil ile ilgili kültürel unsurlar (kişi isimleri, ünvan/ meslek isimleri, deyimler, atasözleri, karşılıklı konuşmalarda kullanılan kalıp sözler, masal unsurları)

- Günlük yaşam ile ilgili kültürel unsurlar (Kullanılan Eşyalar, Mimari, Yerleşim şekilleri, Giyim-kuşam-süslenme, Yeme-içme kültürü, Saray kültürü, Ekonomi, Avcılık)
- Sanat ve müzik kültürü ile ilgili unsurlar
- Din ile ilgili kültürel unsurlar (Mitolojik unsurlar)
- Örf ve adetlerle ilgili kültürel unsurlar

Çalışmamız masalların kendi içlerinde hangi değer yargılarına ağırlık verdiği, yapılan çeviri eleştirisi ile hangi duygu ve izlenimlerin aktarılmak istendiği problem durumundan yola çıkarak oluşturulmuştur. Aynı zamanda içinde barındırdıkları kültürel unsurlardan yola çıkarak 17. Yy. Dönem özelliklerini, Fransa'sını yansıtan durumlar ile yazarın kendi hayatına göndermede bulunan yapılar incelenmiştir. Söz konusu masallardaki gerçek imgeler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda Perrault'a ait dört Fransızca masal ve dört farklı Türkçe çevirisi kültürel unsurlar açısından incelenmiştir. Çeviribilimin Erek Odaklı Çeviri Yaklaşımı doğrultusunda gerçekleşen bu incelemede Gideon Toury'in öne sürmüş olduğu Yeterlilik ve Kabul Edilebilirlik kavramları çalışılmıştır. Kaynak dil ve kültürüne yakın çeviriler Yeterlilik ekseninde, hedef dil ve kültürüne yakın çeviriler Kabul edilebilirlik ekseninde değerlendirilmiştir. Ayrıca çevirmen faktörü de incelenen konular arasında yer almaktadır. Yapılan incelemeler sonrasında yazar Charles Perrault'nun 17. Yy. Fransa'sını sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda, tüm gerçekleriyle eserlerinde yansıttığı bilgisine ulaşılmıştır. Çeviri stratejileri yardımı ile incelenen çevirmen yaklaşımları, erek dil ve kültürüne yakın çeviriler olarak nitelendirilebilir.

Masal ve Yabancı Dil Eğitimi

Bilindiği üzere, masalların temelini sözlü gelenek oluşturur. Sözlü gelenekte bir milletin dili ve kültürüne dair kodlar bulunur. Masallar bu özellikleri ile yeni dil öğretme yaklaşımlarının özellikle savunduğu kültür aktarımını en iyi gerçekleştirecek eserler arasında yer almaktadır.

Masalı, yabancı dil sınıfında kullanma gerekçelerinin başında hayal yönünün ağır basması gelmektedir. İnsan zihni hayal ürünlerine bağlıdır. Hikâye, masal, fabl ve fıkralar bu anlamda zengindir. Masallar kendilerine has kurgusallığı ile yabancı dil ortamında amaçlanan doğal iletişim ortamını destekler niteliktedir. Sınıf ortamında drama tekniği gibi farklı yöntemlerle işlenebileceği gibi, özerk öğrenme, kendi kendine çalışma alanı yaratabilme açısından da önemli araç-gereçlerdendir. Kullanılan akıcı dil, kolay anlaşılabilir cümle yapıları, içerdiği zengin sözcük hazinesi ile yabancı dil eğitiminde başvurulabilecek kaynaklar arasında yerini alır. Özellikle başlangıç düzeyinde kolay anlaşılır ve yalın dili sayesinde öğrenciyi motive edebilecek; yabancı dilde eser okuyabilmenin ilk sevincini tattıracaktır. Çocukların hayal dünyalarını geliştirebilir ve farklı fikirler üretmelerine katkı sağlayabilirler.

Bununla birlikte, yer ve zaman ifadelerinin net olmaması, kurgu ve hayale dayalı yönü çocuklardaki heyecanı ve özgür düşünme becerilerini destekler niteliktedir. İnandırıcılık gibi bir misyonun da olmaması göz önünde bulundurulduğunda, tüm hayal ürünleri doğru yaş aralığında verilmesi durumunda amacına hizmet eder hale gelecektir.

Masallar tıpkı ana dil öğretiminde olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de yüksek etki gücüne sahiptir. Çocuklar bu edebî eserlerden sadece bilgi edinmezler, aynı zamanda eğlenerek öğrenme becerisi kazanırlar ve ayrıca düşünce dünyalarını geliştirirler (Civaroğlu 2000, s.78). Bu da öğrencilerden beklenen yazma ve konuşma becerileri yetilerinin gelişimi açısından önemlidir. Hayal kurma ve bağımsız düşünme becerisine sahip öğrenciler daha iyi konuşup, daha iyi yazabileceklerdir.

Fransız Masal Geleneği

Çocuk edebiyatının tarihsel gelişimine bakıldığında, bugünkü anlamıyla modern çocuk edebiyatının 18. yüzyılın ikinci yarısında Batı'da başladığı görülür. Bu durum; modernleşme, kentleşme, sanayileşme ve ulus devletinin ortaya çıkış süreciyle bağlantılıdır (Neydim, 1988). II. Dünya savaşı sonrası özellikle 50'li yıllarda başlayan ve 60'lı yıllarda devam eden bu süreçte çocuk ve gençlik edebiyatı yoğun olarak

tartışılmış; bu dönemde çocuk ve gençlik edebiyatında yer alan ideolojik ve dinsel didaktik kitaplar sorgulanmıştır (Neydim, 2000).

Edebiyatı ile ilgili gelişmelere geçmeden önce dönemin (17. yy) Fransa'sı, siyasi duruşu Ekinci tarafından şöyle dile getirilmiştir: "Fransa'da eski rejim, birçok denemeden sonra ancak 1789 Fransız Devrim'i ile yıkılabilmştir. XIV. Louis'in meşhur "devlet benim" ve XV. Louis'in "Tahtımız ve kudretimiz Tanrıya dayanmaktadır" ifadeleri, Fransa'daki eski rejimin düşünce yapısını ortaya koymaktadır. Fransa'da uzun yıllar hüküm süren bu mutlak otoriter rejimlerin belli başlı özelliklerini; parlamenter kurumların bulunmaması, ayrıcalıkların, baskı ve adaletsizliklerin yaygın olması, bütün güçleri elinde toplayan kralın, Tanrının yeryüzündeki temsilcisi olması biçiminde özetlemek mümkündür (2016: 151). Vardar'ın "Fransız Edebiyatı" adlı eserinde de dile getirdiği gibi Klasik Fransız edebiyatının doğduğu yüzyıldır, 17. yüzyıl. Yoğun bir hazırlık dönemi (1600-1660) yaşanacaktır; özel bir denge sağlaması beklenen klasik edebiyatın (klasik dönem, 1660-1685) ardından yeni akımların, yeni arayışların yaşanacağı Geçiş dönemine (1685-1715) ulaşılabacaktır (2005:87). Dönemin bu çalkantılı hali şüphesiz edebiyatına da yansiyacaktır.

Bu dönem XIV. Louis'in en parlak yıllarına karşılık gelmektedir. İlk haftalık mecmua (feuille) Théophraste Renaudot tarafından çıkarılır. Zipes'e göre, Fransa'nın yazılı masal geleneğinde güçlenmesinde pek çok neden bulunmaktadır. Her şeyden önce, Fransa o dönem Avrupa'sında güçlü bir ülkedir ve Fransızca, soylular arasında en çok tercih edilen dil konumundadır. Ayrıca matbaanın basılı eserlerin dolaşımına olan katkısı ya da o dönem Fransa'sında kültürel faaliyetlerin yoğunluğu anlamına gelmektedir. Tüm bunlar birleştiğinde Fransa, yazılı masal geleneğinin gelişebilmesi için uygun konuma yerleşmiştir (Zipes'ten alıntılan Özünel 2011). Ne var ki Fransa'nın yazılı masal geleneğinde öncü rol üstlenmesinde Paris'te 1600'lü yılların başında açılan ve 18. yy.'a dek baskın varlığını sürdüren masal salonlarının önemi büyüktür. O dönem Fransa'da en verimli ve bilinen yazarları arasında Mme Marie Catherine D'Aulnoy, Mme de Murat ve Mill L'Hertier gibi kendi masal salonları olan masal yazarları bulunmaktadır. Zipes bu yazarların Fransa'nın o günkü şartlarına uygun

olarak bu masalları modernize ettiklerini belirtmektedir (1999: 34). Fransız aristokrat kadınları önceleri kendi evlerinin salonlarını ilk olarak kadınlara, ardından erkeklerle açmışlardır. Bu salonlarda sanat, edebiyat, aşk, evlilik, politika ya da özgürlük gibi kendileri için önemli olan konuları tartışılmıştır. Zipes bunun altında yatan nedenin kadınların birey olarak kendilerini ortaya koyma ve toplumun diğer kesimlerinden farklı olduklarını gösterme istekleriyle ilişkilendirilebileceğini söylemektedir (Zipes, 1999:32). Bu isimler arasında « Magasin des Enfants » (1757) adlı salonu açan Mme Leprince de Beaumont ve « Théâtre à l'usage des jeunes personnes » (Gençler için piyes metinleri) adlı eserin yazarı Mme de Genlis de bulunmaktadır[†].

Salonlarda toplanan kibar hanımlara ithafen üretilen, genel anlamıyla davranış, dil ve duyguda yapmacıklı ve aşırı bir incelik ve özen merakını ifade eden (Vardar, 2005:101) presyozite (Préciosité) akımının doğuşu bu şekildedir. Asıl olan, bu toplantılara katılanların basit ve kaba olanı zekâ ve yaratıcılıkla birleştirerek bu sohbetlerin içine katabilmeleridir. Dili yalınlaştırma, dilbilgisi kuralları oluşturma eğilimleri vardır. Ama bu türün popülerleşen ismi Charles Perrault olmuştur. 1696 yılında bu salonlardan dinleyerek yeniden yazdığı masalları *Histoire ou contes du temps passé* (Geçmiş Zaman Masalları veya Hikâyeleri) adıyla yayımlamıştır. Zipes, Perrault'un pek çok masaldaki olağanüstü ögeyi, büyülerle ilgili bölümleri ve hurafeleri edebiyatın modern yüzü olabilmek amacıyla kendi ahlaki değerleri doğrultusunda yeniden yapılandırıldığını belirtir. Zipes'a göre bugün klasikler arasında yer alan Perrault'nun tüm masalları Fransa'da o dönemde popülerleşen sözlü ve yazılı masallardan türemiştir ama Perrault bunları seçkin bir kesime hitap edecek biçimde yeniden dönüştürmüştür (Zipes 1999: 36). Richelieu'nün kırk üyesiyle Fransız Edebiyatı'nı düzenlemek için Fransız Akademisi'ni kurması da bu yıllara tekabül etmektedir.

Bu yüzyılın son edebiyat evresi olarak adlandırılan Geçiş dönemi, sarsılan saray ve kilise otoritesinin sorgulanmaya başlandığı, 18. Yüzyıl aydınlanma çağının

[†] Colin, Mariella. La littérature d'Enfance et de Jeunesse en France et en Italie au XIXe siècle traductions et influences. <http://chroniquesitaliennes.univ-paris3.fr/PDF/30/Colin.pdf> (11 Kasım 2020 tarihinde başvurulmuştur).

tohumlarının atıldığı bir zamana şahitlik eder. Vardar'ın da belirttiği gibi "Sürekli savaşlar özellikle İspanya Veraset Savaşları (1701-1713) Fransa'yı iyice zayıflatacak, ağır vergiler altında, yokluk ve kıtlık altında kıvrınacaktır halk. Güneş-Kral'ın görkemli dış görüşünü iç çöküntüyü ancak bir süre örebilecek ve mutlak otoriteye karşı güçlü bir muhalefetin doğmasını önleyemeyecektir" (2005: 178). Eski ve yeni tartışmasını başlatan isim olması nedeniyle araştırma yazarımız Charles Perrault bu dönemin önemli yazarları arasında yer almaktadır. İncelenecek örneklem metinlerinde tüm bu siyasi hayranlık ve dönem özellikleri gözler önüne serilecektir.

Fransa'daki çocuk yazını çalışmalarına baktığımızda ilk olarak 17. yüzyılda yazılan Fenelon'un Telemak adlı eseriyle karşılaşılır. Bizde Tanzimat döneminde çevirisi yapılan ve soylu çocukların eğitimi için ele alınan bu eserin ardından La Fontaine'in fablları ve Perrault'un masalları ilk yapıtlardandır. 18. yüzyılda Jean-Jacques Rousseau'nun 'Emile' (1762) isimli eseri, çocuk eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda bilgi verir.19. yüzyılda Comtesse de Ségur'un torunları için yazdığı 'Bir Eşeğin Hatıraları/Anıları' gibi romanlar çocuk edebiyatına hareketlilik kazandırmıştır. Yine bu dönemin en önemli yazarları Jules Verne, George Sand, Alphonse Daudet, Alexandre Dumas'dır. Eserleriyle çocuk edebiyatına katkı sağlamışlardır. André Maurois 'Şişkolar ve Sıksıklar'ı ile Antoine de Saint-Exupery 'Küçük Prens'i bu dönemin sevilen çocuk kitapları arasındadır.

YÖNTEM

Peri masalları serisinin Türkçe çevirilerindeki kültürel unsurlar aracılığıyla 17. Yy. Fransa'sına ve yazarının hayatına dair izlerin araştırıldığı çalışmamızda Karasar (2002) tarafından tanımlanan tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmamızın evrenini Fransız dilinde yazılmış tüm masal türleri, örneklem olarak ise Charles Perrault'a ait dört masal ve onların mevcut dört çevirisi oluşturmaktadır. Peri masalları serisi içerisinde yer alan diğer beş masal çalışmaya dahil edilmemiştir. (Mavi Sakal, Kırmızı Başlıklı Kız, Külkedisi, Periler, Püsküllü Prens). Çeviri konusunda dikkat edilmesi gereken hususlar bulunmaktadır. « Çeviri işlemi sözkonusu olduğunda sadece iki dil değil, aynı zamanda

iki kültür de karşı karşıya gelmekte ve kültürel unsurlara bağlı olarak sorunlar da ortaya çıkmaktadır ; çünkü çeviri sadece gösterenlerin yerleştirilmesi değildir; yeni bir anlambilimsel ve göstergebilimsel dizgenin tanınmasını ve uygun gösternlerin seçilmesini gerektirmektedir» (Yalçın, 2015:38). Bu doğrultuda incelenen masalarda Mona Baker (1992) ve diğer çeviri stratejileri ışığında incelemelerde bulunulmuş, yapılan çeviri Erek Odaklı Çeviri Kuramı kurucusu Gideon Toury'in belirlenmiş olduğu Yeterlilik ve Kabul Edilebilirlik eksenleri doğrultusunda incelenmeye alınmıştır. Çeviri kararları neticesinde kaynak metne yakın kalmayı tercih eden çeviriler yeterli çeviri ; erek dil ve kültürü için yapılan çeviriler ise kabul edilebilir çeviri olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada adı geçen masallar ve çeviri eserler aşağıdaki gibidir:

1. Masal Uyuyan Güzel:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Uyuyan Prenses, Hazırlayan: Şebnem Güvençer, Seçil Ofset, 2011, İstanbul

2. Masal: Çizmeli Kedi:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Çizmeli Kedi, Kurtuluş Yayınları, 1983, Ankara

3. Masal Parmak Çocuk :

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Parmak Çocuk, Çeviren: Ercan Portakal, Bilge Kirpi Yayıncılık, 2013, İstanbul

4. Eşek Postu:

Ç1: Perrault Masalları, Çeviren: Tahsin Yücel, İmge Kitapevi, 2005, Ankara

Ç2: Peri Masalları, Çeviren: Volkan Yalçıntoklu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul

Ç3: Perrault Masalları, Çeviren: Derman Bayladı, Say Yayınları, 2004, İstanbul

Ç4: Jak'ın Fasulye Ağacı, Maxi Çocuk Kitapları, 1998, İstanbul

Tüm bu masal çevirileri araştırmacı tarafından yapılacak olan tablolarda karşılaştırılacak, çözümleme aşamasında ise kültürel unsurların ele alınışında aşağıdaki sıra gözetilecektir.

Dil ile ilgili Kültürel Unsurlar (kişi isimleri, ünvan/ meslek isimleri, deyimler, atasözleri, karşılıklı konuşmalarda kullanılan kalıp sözler, masal unsurları)

Günlük yaşam ile ilgili Kültürel Unsurlar (Kullanılan Eşyalar, Mimari, Yerleşim şekilleri, Yeme-içme Kültürü, Giyim-kuşam-süslenme, Saray kültürü, Ekonomi, Avcılık)

Sanat ve Müzik Kültürü ile ilgili Unsurlar

Din ile ilgili Kültürel Unsurlar (Mitolojik Unsurlar)

Örf ve Adetlerle ilgili Kültürel Unsurlar

Bu başlıklar ile kategorize edilen kültürel unsurlar parantez içlerindeki sıra gözetilerek tablolar halinde incelenecektir.

Etik Kurallara Uygunluk

Çalışmamızda 1697 yılında Charles Perrault tarafından kaleme alınan dilimize Peri Masalları şeklinde çevrilen eser ve dört farklı Türkçe çevirisi üzerine incelemelerde bulunulmuştur. Kaynak eserin türü masaldır, masallar hayal ürünüdür. Ancak yapılan incelemeler neticesinde kaynak eserin yazıldığı ülke ve dönem özelliklerini birçok açıdan yansıttığı tespit edilmiştir. Bu tespitler çeviri çözümleme tekniği ile elde edilmiştir. Bu nedenle ilgili çalışma, etik kurul izni ve / veya yasal/ özel izin alma durumunu gerekli kılmamıştır.

ANALİZ ve BULGULAR

Tablo 1. Mimari (Uyuyan Güzel)

Kaynak Metin	...; il entre dans une chambre toute dorée, et il vit sur un lit, dont les rideaux étaient ouverts de tous côtés, le plus beau spectacle qu'il eût jamais vu : ... (Perrault, 2011:37)
Ç1	Derken her yanı altın renginde; bir odaya girmiş bizim prens, burada yatağın, perdelerin her yandan açık yatağın üzerinde, hiçbir zaman görmediği eşsiz bir görünüm çıkmış karşısına, ... (Çev.Yücel, 2005:44)
Ç2	... döşemesinden duvarlarına kadar altınla kaplı bir odaya girmiş, yatağın üzerinde şimdiye dek görmediği kadar güzel bir kız yatıyormuş, ... (Çev.Yalçıntoklu, 2006:41)
Ç3	Derken baştanbaşa altın yaldızlı bir odaya girmiş. Orada, tülleri açık bir yatağın üzerinde uyuyan ve o güne kadar görmediği güzellikte bir genç kız görmüş. (Çev.Bayladı, 2004:15)
Ç4	Yüzyıllardır açılmayan kapı, prens dokunurince kolayca açılmış... kocaman bir karyolada, yüzü bir inci tanesi gibi parlayan, bütün değerli taşların ışığını gölgede bırakan, bir güzel kız uyumaktaymış. (Haz.Güvençer, 2011:28)

Dönemin saray kültürünü ve ihtişamını yansıtmaları nedeniyle seçilen, Prensesin uyuduğu odanın tasvir edildiği bu örnek metinde, prensin prensesi ilk görme anı dile getirilmektedir. *une chambre toute dorée* ifadesi Ç1 de her yanı altın renginde ile karşılık bulmuştur. *bizim prens* ifadesi ile yerleştirme; *çıkmış karşısına*, ifadesi ile de ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve kültürüne daha yakın bir çeviri olduğu için kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Ç2 de *döşemesinden duvarlarına kadar* ifadesi ile ekleme; *altınla kaplı* ifadesi ile de anlam kayması gerçekleşmiştir. *yatıyormuş* ifadesi ile

de ekleme işlemi yapılmıştır. Kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Ç3 te *baştanbaşa altın yaldızlı bir odaya* ifadesi ile birebir çeviri yapılmıştır. Kaynak metne sadık kalması nedeniyle yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Ç4 kaynak metne sadık kalmayıp; özgür çeviri tekniği ile farklı bir çeviri yapmıştır. Hedef dil ve kültürü ön plandadır. Bu özelliğinden dolayı kabul edilebilir çeviridir.

Tablo 2. Yiyecek-İçecek Kültürü (Uyuyan Güzel)

Kaynak Metin	On mit devant chacune d'elles un couvert magnifique, avec un étui d'or massif, où il y avait une cuiller, une fourchette, et un couteau de fin or, garni de diamants et de rubis. (Perrault, 2011:31)
Ç1	Her perinin önüne çok güzel bir sofrta takımı konulmuş, sofrta takımının içinde kocaman, hem de altından bir mahfaza, altın mahfazanın içinde de elmaslarla, yakutlarla süslü bir kaşık, bir çatal, bir de bıçak varmış, çatal da bıçak da, kaşık da altınların en iyisindenmiş. (Çev.Yücel, 2005:37)
Ç2	Perilerin önüne çok zarif bir sofrta takımı konulmuş, som altından yapılmış bu takımın içinde elmas ve yakutlarla süslenmiş kaşıklar, çatal, bıçaklar varmış. (Çev.Yalçıntoklu, 2006:31)
Ç3	Davetliler masaya oturduğunda, her peri için özel olarak hazırlanan, som altından kutuyla şahane yemek takımı konmuş önlerine. Kutunun içinde de, altın kaplama, elmas ve yakut kakmalı kaşık, çatal, bıçak takımı varmış. (Çev.Bayladı, 2004:7)
Ç4	Ancak şeref misafirleri için hazırlanan altından tabak, çatal, kaşık, bıçak ve elmas işlemeli bardak yedi tane olduğu için yeni gelen sekizinci periye çaresiz gümüş tabakta gümüş çatal, kaşık, bıçakla ve sade cam bardakla ikram yapılmış. (Haz.Güvençer, 2011:9)

Dönemin yemek kültürünü, sofrta düzenini gösteren bu örnek araştırma metnimizde, kraliyetin, zenginliğin ve zerafetin izlerini kolayca farkedilmektedir. Masa düzeninin anlatıldığı bu örnek için Ç1 kocaman, hem de, çatal da bıçak da, kaşık da altınların en iyisindenmiş ifadeleri ile ekleme; *mahfaza* ifadesi ile masalın çeviri tarihi dikkate alındığında dönemin tarihsel ve kültürel özelliğinin yansıtıldığı gözlenmektedir. Hedef dilde bu şekilde karşılık bulmuştur. Tüm bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda kabul edilebilirlik özelliği taşımaktadır. Ç2 de *çok zarif bir sofrta takımı ve som altından* ifadeleri ile birebir çeviri yapılmıştır. Kaynak metnin dil ve yapı özelliğine sadık kalınması nedeniyle yeterlilik yönü ağır basmaktadır. Ç3'te özel olarak hazırlanan ifadesi ile ekleme; konmuş önlerine şeklindeki ifade ile kaynak dildeki yapı hedef dile

devrik cümle yapısı ile taşınmıştır. *elmas ve yakut kakmalı* ifadesi ile yerli bir söylem tercih edilmiştir. Hedef dil ve kültür özelliklerinin ön planda olduğu bu çeviri kabul edilebilir çeviridir. Ç4 özgür çeviri anlayışıyla durumu kendi ifadeleriyle yorumlamıştır. *Ancak şeref misafirleri için hazırlanan* ifadesi ile ekleme; tabak, bardak ile de eklemelerde bulunulmuştur. Kabul edilebilir çeviri konumundadır.

Tablo 3. Yiyecek-İçecek Kültürü (Uyuyan Güzel)

Kaynak Metin	Le prince lui dit qu'en chassant il s'était perdu dans la forêt, et qu'il avait couché dans la hutte d'un charbonnier, qui lui avait fait <i>manger du pain noir et du fromage</i> . (Perrault, 2011:38)
Ç1	Kral babasının yanına varınca, avlanırken ormanda yolunu şaşırdığını, bir kömürcü kulübesinde yattığını, burada ekmekle peynir yediğini anlatmış. (Çev.Yücel, 2005:48)
Ç2	Prens ormanda avlanırken yolunu kaybettiğini, geceyi bir kömürcü kulübesinde geçirip karnını peynir ekmekle doyurduğunu söylemiş. (Çev.Yalçıntoklu, 2006:43)
Ç3	Geceyi bir oduncunun kulübesinde geçirdiğini, oduncunun da kendisini siyah ekmek ve peynirle ağırladığını söylemiş. (Çev.Bayladı, 2004:17)
Ç4	Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Eserin yazıldığı dönemin ekonomik şartlarına ışık tutan bu örnek cümlede prens, Kral babasına ormanda kaybolduğunu ve bir kömürcünün evinde siyah ekmek-peynir yediğini söylemektedir. Yaşanılan kıtlık yıllarına göndermede bulunan yazar, bu detay ile saray ve halk arasındaki yemek kültürü tezatını gözler önüne sermektedir. Ç1'de *Kral babasının yanına varınca* ifadesi ile ekleme; *du pain noir* ifadesini ekmekle karşılamıştır. Genelleştirme stratejisinden faydalanılmıştır. *Qui lui avait fait manger du pain noir et du fromage (ona arpa ekmeği-peynir yedirildiğini)* ifadesindeki ettirgenlik yapısı terkedilmiştir. Dil ve yapı özelliklerine bağlı olarak hedef dil ön plandadır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç2'de *karnını peynir ekmekle doyurduğunu* ifadesi ile hedef dil ve kültürüne yakınlığı, ekmek ifadesinin yine üst anlamlı çeviri ile verildiği görülmektedir. Kaynak metinden uzaklığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç3'te oduncunun kulübesinde ifadesi ile yanlış çeviri yapıldığı, ağırladığı ifadesi ile de yerleştirme yapıldığı saptanmıştır. Kabul edilebilir çeviridir. Ç4 te bu ifadeye yer verilmemiştir.

Tablo 4. Ekonomi (Parmak Çocuk)

Kaynak Metin	Il vint une année très fâcheuse, et la famine fut si grande, que ces pauvres gens résolurent de se défaire de leurs enfants. (Perrault, 2011:17)
Ç1	Her neyse, kötü bir yıl gelip çatmış, öyle büyük bir kıtlık olmuş, öyle büyük bir kıtlık olmuş ki, bu yoksul insancıklar, çocuklarını başlarından atmaya karar vermişler. (Çev.Yücel, 2005:75)
Ç2	Kıtlığın yaşandığı o yıl, oduncu ve karısı çocuklardan kurtulmaya karar vermişler. (Çev.Yalçıntoklu, 2006:1-2)
Ç3	Yıllardan bir yıl çok sıkıntılı geçmiş. O kadar büyük bir kıtlık olmuş ki, bu zavallı insanlar çocuklarını başlarından atmaya karar vermişler. (Çev.Bayladı, 2004:72)
Ç4	Parmak Çocuk' un ailesi çok fakir olduğu için hiçbir şeyi yokmuş. (Çev.Portakal, 2013:5)

Ekonomi başlığı altında birçok verinin yer aldığı bu masalda ailenin fakirliğine ve dönemin sıkıntılı bir dönem olduğuna işaret edilmektedir. Parmak Çocuk masalı, 17. yy.'ın ideolojik, sosyal ve ekonomik boyutunu gözler önüne serer. Daha ilk cümlesinde ailenin fakirliği dile getirilir. Eser 17.yy. Fransa'sındaki feodal yapı hakkında da bilgi verir. Fakir köylünün yüksek vergilere maruz kaldığı, tarım işleriyle uğraştığı gözlenir. 1694'te bu eserin yayınlanmasından üç yıl önce 14. Louis krallığı zamanında çok büyük bir kıtlığın yaşandığı ve sonrasında Fronde isyanlarının çıktığı bilinmektedir. Parmak Çocuk masalı, o yılları anlatan örnek bir eser niteliğindedir. Kıtlığın, salgın hastalıkların hüküm sürdüğü bu yıllarda çocuklarına bakamayacak kadar fakir olan bir aile ve onların küçük boylu kahraman (un héros de stature petite) oğulları masalın kahramanlarını oluşturmaktadır.

Yoksulluğun verdiği acı ile çocuklarının gözleri önünde ölmesine dayanamayan anne-baba çareyi onları ormana bırakmakta bulur. Ç1 kaynak metinden olabildiğince uzaklaşıp, tamamen hedef dil ve özellikleri hatta hedef dil masal unsurlarını de kullanarak çeviri yapmıştır. *Öyle büyük bir kıtlık olmuş, öyle büyük bir kıtlık olmuş ki, bu yoksul insancıklar* tercihleriyle yerileştirme yapılmıştır. Kabul edilebilirlik eksenine çok yakın bir çeviridir. Ç2 de kıtlığın şiddetine dair bir ifade yer almamaktadır çıkarma işlemi uygulanmıştır. Hedef dile daha yakın bir çeviri anlayışı nedeniyle kabul edilebilir bir çeviridir. Ç3 *çocuklarını başlarından atmaya* ifadesi ile yerileştirme; Yıllardan bir yıl

ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir çeviridir. Ç4 kaynak metinden tamamen uzaklaşmış, özgür (serbest) çeviri anlayışını benimsemiştir. Bu özelliği nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

Tablo 5. Ekonomi (Eşek Postu)

Kaynak Metin	Tel et si net le forma la Nature Qu'il ne faisait jamais d'ordure, Mais bien beaux écus au soleil Et louis de toute manière, Qu'on allait recueillir sur la blonde litière Tous les matins à son réveil. (Perrault, 2011:82)
Ç1	Yattığı yer, pisleneceği yerde, her sabah sarı sarı, çil çil altınlarla kaplı olurmuş hep, bizim eşek uyandıktan sonra gidip toplarlarmış. (Çev.Yücel, 2005:119)
Ç2	..., zira doğa onu öylesine olağanüstü yaratmış ki, yattığı yer pislenmek şöyle dursun, her sabah, güneşte pırıl pırıl parlayan güzel ekülerle* ve her çeşit altın luilerle** örtülürmüş de, o uyandığı zaman bunları toplarlarmış. (Çev.Yalçintoklu, 2006:124-125)
Ç3	Doğa onu o kadar temiz yaratmıştı ki, Pislik yerine, Güzel Altın Paralar bırakıyordu arkasında, Ve çeşit çeşit Louis altını, Onları sarı samanların üstünden toplamaya gidiyorlardı. Her sabah eşek uyanınca. (çev.Or, 2016:161)
Ç4	Bu ifadeye yer verilmemiştir.

Eserlerinde Perrault'nun dönem özelliklerini, krala (Fransızlar tarafından Louis Le Grand (Yüce Louis) veya le Roi-Soleil (Güneş-Kral) olarak da anılır) olan sadakatini sıklıkla görmek mümkündür. Bu masalda da altın renginin çok işlenmesi ve tüm altın ifadelerinin 14. Louis'ye, yani güneş krala ithafen yazılması krala olan bağlılığını kanıtlar niteliktedir.

Ç1 de *Bildiğimiz eşeklerden değilmiş bu eşek, bu ender bulunur hayvanın büyük erdemleri, böyle üstün bir yeri fazlasıyla hak ediyormuş* ifadesi ile ekleme; *sarı sarı, çil çil altınlarla* ikilemeleri ile yerleştirme stratejisi gerçekleştirilmiştir. Bu çeviride erek dil ve kültür özellikleri ağır basmaktadır dolayısıyla kabul edilebilir çeviridir.

Ç2 güneşte pırl pırl parlayan güzel ekülerle* ve her çeşit altın huilerle** örtülürmüş ifadesi ile birebir çeviri, ödünçleme ve çevirmen notu ile açıklama stratejilerine başvurulmuştur. Çevirmen Fransa'da krallık döneminde altın para birimleri eklemesini çevirmen notu olarak vermiştir. Kaynak metne birebir yakınlığı ve kaynak dil unsurlarını işlemesi nedeniyle yeterlilik eksenine daha yakın bir çeviridir.

Ç3 *Güzel Altın Paralar bırakıyordu arkasında, Ve çeşit çeşit Louis altını*, ifadesiyle hedef dilin ilke ve kurallarına uygun olarak çevrildiğinden dolayı kabul edilebilir bir çeviridir. Ç4 ifadeye yer vermediği için değerlendirilememiştir.

Tablo 6. Din ve İnançlarla İlgili Kültürel Unsurlar (Uyuyan Güzel)

Kaynak Metin	Il était une fois un roi et une reine qui étaient si fâchés de n'avoir point d'enfants, si fâchés qu'on ne saurait dire. Ils allèrent à toutes les eaux du monde; vœux, pèlerinages, menues dévotions, tout fut mis en œuvre, et rien n'y faisait. (Perrault, 2011:31)
Ç1	Bir varmış, bir yokmuş, bir kralla bir kraliçe varmış bir zamanlar, hiç çocukları yokmuş, olmuyormuş, çocukları olmadığı için de, öylesine üzgünmüşler, öylesine üzgünmüşler ki anlatılacak gibi değilmiş üzüntüleri. Başvurmadık yol bırakmamışlar, adaklar adanmışlar, kutsal yerlere gitmişler, yalvarmışlar, her şeyi her şeyi denemişler, gene de bir çocuk getirememişler dünyaya. (Çev.Yücel, 2005:36)
Ç2	Bir zamanlar ülkenin birinde, çocukları olmadığı için tarifsiz hüznüyle yaşayan bir kral ile kraliçe varmış. Dünyanın bütün kutsal topraklarını ziyaret etmiş, adaklar adanmış, ellerinden gelen her şeyi yapmış olsalar da, dilekleri yerine gelmemiş. (Çev.Yalçıntoklu, 2006:31)
Ç3	Vaktiyle bir kralla bir kraliçe varmış, çocukları olmadığı için öylesine üzgünlermiş ki kelimelerle anlatılamaz. Gitmedikleri kaplıca kalmamış. Adaklar adanmış, ermişleri dolaşmış, dualar etmiş, ellerinden gelen her şeyi yapmışlar. (Çev.Bayladı, 2004:7)
Ç4	... Sağlıkları ve mutlulukları için hep dua ederlermiş. (s.2) Kralla kraliçe ellerini Yüce Yaraticıya açıp kendilerine bir çocuk vermesi için yalvarmışlar. Allah bu güzel insanların dualarını kabul etmiş. (Haz.Güvençer, 2011:4)

Magnien (2006)'e göre o dönemde kraliyet ailesine mehsup soyluların çocuk sahibi olabilmek adına çeşitli kaplıcalara, ilaçlara, kaşık ilaçlarına, astroloğlara, simyacılar, büyücülere, nazara, hristiyanlıkta dokuz gün süren ibâdetlere başvurdukları ve hac ziyaretlerinde buldukları ifade edilmektedir. 14. Louis'nin annesi Anne d'Autriche de

Rouen yakınlarındaki Forges kaplıcalarına gitmiştir. Masalımızda da bu durum açıkça ifade edilmektedir.

Ç1 de çocukları olmadığı için de, öylesine üzgünmüşler, öylesine üzgünmüşler ki anlatılacak gibi değilmiş üzüntüleri ve her şeyi her şeyi denemişler, ifadeleriyle hedef dilde kullanılan ikilemelerden, masal unsurlarından faydalanılmıştır. *Olmuyormuş*, ifadesi ile ekleme yapılmıştır. Hedef dil ve özellikleri ağır bastığı için kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de *ülkenin birinde*, ifadesi ile ekleme, *à toutes les eaux du monde (kaphca ziyareti) bütün kutsal topraklarını ziyaret etmiş* şeklinde çevrilmiş olup genelleştirme yapılmıştır. Hedef dile yakınlığı nedeniyle kabul edilebilir çeviridir. Ç3 te *et rien n'y faisait (yine de çocukları olmamış)* kısmı çevrilmeyip atlanmıştır. Çocukların dikkatini bu ifadeden uzak tutma görüşü benimsenmiş olabilir. Çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Buna rağmen kaynak metin odaklı bir yaklaşım sergilenmiş; kaynak metnin dil ve sözdizimsel yapıları korunmuştur. Bu özelliğinden dolayı yeterli çeviri özelliği taşımaktadır. Ç4 masal girişini oldukça uzun tutmuş, kral ve kraliçenin karşılıklı konuşmalarını eklemiş, çocuk isteklerini dile getirmiş ve sonrasında bu ifadelere yer vermiştir. *Ellerini Yüce Yaratıcıya açıp* ifadesindeki Yüce yaratıcı hedef dilin dini özellikleri arasında yer almaktadır; el açmak deyimiyle de yerlileştirme stratejisi uygulanmıştır. *Allah bu güzel insanların dualarını kabul etmiş* cümlesi de yine hedef dil ve din özelliklerini gözler önüne serdiği için kabul edilir çeviri özelliği taşımaktadır.

Tablo 7. Miras Kültürü (Çizmeli Kedi)

Kaynak Metin	Il était une fois un meunier ne laissa pour tous biens à trois enfants qu'il avait, que son moulin, son âne et son chat. Les partages furent bientôt faits, ni le notaire, ni le procureur n'y furent point appelés. Ils auraient eu bientôt mangé tout le pauvre patrimoine. (Perrault, 2011:57)
Ç1	Ölüm herkesin başında, yaşlı değirmenci de kuralın dışında kalacak değil ya, o anda ölüp gitmiş günün birinde. Yoksul bir değirmenciymiş, üç oğluna değirmenini, eşeğini, kedisini bırakmış yalnız. Çocukları da hemen paylaşmışlar miraslarını, ne noter çağırılmışlar, ne savcı, hemen yiyip bitireceklermiş zavallı baba malını. (Çev.Yücel, 2005:53)
Ç2	Bir marangoz üç oğluna miras olarak bir değirmen, bir eşek, bir de kedi bırakmış. Üç oğlan mirası noter ya da savcı çağırmadan aralarında paylaşmış. (Çev.Yalçıntoklu, 2006:67)
Ç3	Değirmencinin biri üç oğluna miras olarak bıraka bıraka değirmenini, eşeğini ve kedisini bırakmış. Miras hemen bölüşülmüş, bunun için ne noter çağırılmış ne de savcı. Yoksul sermayelerini yakında yiyip bitirirlermiş nasıl olsa. (Çev.Bayladı, 2004 :35)
Ç4	Çok eski zamanlarda ihtiyar bir değirmenci ile üç oğlu varmış. Günün birinde ihtiyar değirmenci ölmüş. Miras olarak üç oğluna kedisini, eşeğini ve yeldeğirmenini bırakmış. (1983:3)

Ç1 *Ölüm herkesin başında, yaşlı değirmenci de kuralın dışında kalacak değil ya, o anda ölüp gitmiş günün birinde* ifadesiyle ekleme; kaynak metinde isim konumunda olan *partage (paylaşım)* kelimesi erek metinde fiil konumunda (*partager*) kullanılmıştır burada da yer değiştirme stratejisinden bahsedilebilir. Erek metin ve kültürü esas alınarak gerçekleştirilen bu çeviri kabul edilebilir bir çeviridir. Ç2 de üçüncü cümle çevrilmemiş çıkarma stratejisi uygulanmıştır. *Bientôt* ifadesine de yer verilmemiştir. *Meunier (değirmenci)* ifadesi *marangoz* şeklinde verilmiş; değiştirme işlemi yapılmıştır. Kaynak metin eksenine daha yakın bir çeviri olması nedeniyle yeterli çeviridir. Ç3'te *ıraka ıraka* ikilemesi ile ekleme; yiyip bitirmek deyimiyile yerleştirme yapılmıştır. Hedef kültür özelliklerinin ağır basması nedeniyle kabul edilebilir bir çeviridir. Ç4'te son cümlelere çeviride yer verilmemiştir; çıkarma stratejisi uygulanmıştır. Yeldeğirmeni tercihiyle özelleştirme stratejisi kullanılmıştır. Hedef metin ve kültürü özellikleri nedeniyle kabul edilebilir çeviridir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Fransız masal geleneğine örnek teşkil eden Peri Masalları serisi üzerine yapmış olduğumuz incelemede, türün hayali unsurlara yer vermesinin yanı sıra dönemin tarihsel ve kültürel bağlamına dair ipuçları sunduğu gerçeği ile karşılaşmıştır. Hayali unsurların başında periler, devler, sihirli birçok nesne örnek olarak verilebilir. Yedi bin metrelik çizmeler, prensesi her gittiği yerde takip eden giysi sandığı, perilerin sihirli değnekleri, kötü sözler söyleyen kızın ağzından düşen yılanlar, iyilik konuşanların ağzından dökülen güller, çocuk yiyen dev ırkıdan gelen büyükanne peri masallarının fantastik tarafını oluşturur. Masalların hayale dayalı eserler olduğu gerçeğinden hareketle sözkonusu çalışmamızda 17. Yy Fransa'sına ve yazarın kendi hayat hikayesine örnek teşkil eden metinlerin çokluğu dikkatleri çeker niteliktedir. Perrault masallarında saray ve aristokratik yaşam birer motif gibi işlenmiştir. Güneş Krala 14. Louis'ye övgüler yapılmıştır. Masallarda geçen altın ifadeleri krala olan hayranlığın, sadakatin göstergesidir. Bu türün sadece eğlendirme amacı gütmeyeceği, doğduğu topraklardan izler taşıdığı gerçeği kanıtlanır niteliktedir. Örneğin, Çizmeli Kedi masalı, üç kardeşe üç mal varlığının bırakılması ile başlar. Bu ayrıca üç insan tipini simgeler. Büyük olan mevcut malın yönetimi ve daimi kalmasını, ortanca kilise adamlığını, en küçük ise savaşı olma özelliğini simgelemektedir. 17. Yy. Fransa'sındaki feodal yapı gözler önüne serilir. Fakir köylüden yüksek vergiler alındığı, köylünün tarım işleriyle uğraştığı bilgisine ulaşılır. Saygınlık kazanmak için ünvan ve güzel kıyafetlere ihtiyaç duyulduğu görülür. Ekonomi ve tarım ile ilgili bilgilendirme geniş yer kaplar. Aynı zamanda masallar Perrault'nun kendi özel hayatından da izler taşımaktadır. İkiz kardeşinin bulunması, Parmak Çocuk'ta annenin sürekli ikiz doğurması ile benzerlik göstermektedir. Perrault'nun abisi tarafından sarayda saygın bir göreve getirilme durumu da Mavi Sakal masal sonunda, Mavi Sakal'ın eşinin kardeşlerini iyi yerlere getirme isteği şeklinde karşılık bulmuştur.

Tüm masallarda olduğu gibi incelenen masallarda da iyiler ödüllendirilmiş, kötüler ise farklı şekillerde cezalandırılmıştır. Erdemli ve bilgili olmanın önemi vurgulanmış, sadakat ve doğruluk öğütlenmiştir.

Çevirmen kararları erek dil ve kültür özelliklerine dayalı bir yaklaşıma dayalıdır. Dilimize Fransız dilinden çevrilen bu eserlerde başvurulan çeviri stratejileri üzerine yapılan incelemelerde kaynak metnin yarattığı etkiyi erek dil okurunda da yaratma isteği gözlenmiştir.

KAYNAKLAR

- Aytekin, Halil. (2011). *Yabancı Dil Öğretiminde Çocuk ve Gençlik Edebiyatı*. Samsun: Güven Ofset
- Ballard, Michel. (2005). *Les Stratégies de Traduction des Désignateurs de Référents Culturels. La Traduction, Contact de Langues et de Cultures (I)*, Arras : Artois Presses Université, p. 125-152.
- Bascom, William. (1963). Four functions of folklore. *The Journal of American Folklore*, 67, 333-349.
- Başgöz, İlhan. (1996). *Protesto: folklorun beşinci işlevi (fonksiyonu)*. Ankara: DV.
- Boratav, Pertev Naili. (1992). *Zaman zaman içinde*. İstanbul: Adam.
- Colin, Mariella. La littérature d'Enfance et de Jeunesse en France et en Italie au XIXe siècle Traductions et Influences. <http://chroniquesitaliennes.univ-paris3.fr/PDF/30/Colin.pdf>
- Ekinci, Emre. (2016). Devrimden günümüze Fransız siyasal sisteminin evrimi. *Kırkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 149-171.
- Feyzioğlu, Yücel. (2006). *Masallar çocuklar için neden gereklidir?* II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Helimoğlu Yavuz, Muhsine. (2002). *Masallar ve eğitimsel işlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Lequeux, Paulette. (1974). *L'enfant et le conte*, Paris: l'Ecole.
- Karasar Niyazi. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 11. Baskı. Ankara: 3A.
- Kuş Gülsüm, Uslu Zeki. (2013). Masal çevirisinde esdeğerlik sorunu: grimm kardeşler'in altı kugu masalı örneğinde bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies* 6-5, s.433-453.
- Langerart, Thea, *L'image de la Cour dans les Contes de Charles Perrault* https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/786/659/RUG01001786659_2012_0001_AC.pdf.
- Magnien, Catherine. (2006). Introduction, Notices et notes, in Charles Perrault, *Contes (1691-1697)*, Paris, Librairie Générale Française, coll. Le Livre de Poche, 9-313.
- Neydim, Necdet. (1998). *Çocuk ve edebiyat, çocukluğun kısa tarihi, edebiyatta çocuk figürleri*. İstanbul : Bu.
- Neydim, Necdet. (2003). *80 sonrası paradigma değişimi açısından çeviri çocuk edebiyatı*. İstanbul: Bu.

- Perrault, Charles. (2011). *Neuf contes* Centre national de documentation pédagogique, Paris.
- Perrault, C. (1983). Çizmeli kedi. Ankara: Kurtuluş.
- Perrault, C. (1697). Perrault masalları (Çev. Bayladı, D.). İstanbul: Say
- Perrault, C. (1697). Perrault masalları (Çev. Yücel, T.). Ankara: İmge.
- Perrault, C. (1697). Peri masalları (Çev. Yalçıntoklu, V.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.
- Perrault, C. (1697). Uyuyan prenses (Haz. Güvençer, Ş.). İstanbul: Seçil.
- Perrault, C. (1697). Parmak çocuk (Çev. Portakal, E.). İstanbul: Bilge Kirpi.
- Özünel, Evrim. (2011). Yazının İzinde Masal Haritalarını Okuma Denemesi: Masal Tarihine Yeniden Bakmak. *Millî Folklor*, (91), s. 60-71.
- Soriano, Marc. (1968). *Les Contes de Perrault, Culture Savante et Traditions Populaires*, Paris, Éditions Gallimard, coll. TEL, 13-491
- Şirin, Mustafa Ruhi. (1994). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Vardar, Berke. (2005). *Fransız Edebiyatı*. İstanbul: Multilingual
- Yalçın, Perihan. (2015). *Çeviri Stratejileri Kuram ve Uygulama*, Ankara : Grafiker.
- Zipes, Jack. (1999). *When Derams Come True: Classical Fairy Tales and Their Tradition*. London: Routledge

ORCID

Aliye GENÇ <https://orcid.org/0000-0001-5410-6247>

Perihan YALÇIN <https://orcid.org/0000-0003-3831-7508>

SUMMARY

It is undoubtedly an undeniable fact that translation is a multidimensional and complex process that has been going on for centuries. The phenomenon of translation, which takes place on language and culture, is important in terms of transferring the culture, which we can call the lifestyle of society, to new generations. Life forms of societies, manners, customs and traditions, their own unique rules, these societies are considered as elements that make up their own culture. For our work on cultural elements, fairy tales are the literary genres that best serve this area in their role as a cultural transferee. Fairy tales, which are among the most beautiful examples of children's literature, carry important codes in their essence from the land where they were born.

Objectives

The place of translated works of western origin in our country and their position in Turkish Children's Literature necessitate some studies. This study is based on a comparative analysis between the French originals and Turkish translations of the first works that come to mind when talking about fairy tales in Turkey, in terms of cultural elements and the characteristics of the 17th century. The traces of the author's own life were tried to be determined in the related works and the real images in the tales in question were scrutinised.

Research Methods

In our study on cultural elements in the Turkish translations of the fairy tales series, the scanning model defined by Karasar (2002) was used. The universe of our study consists of all types of fairy tales written in French, and the 17th century as an example Four tales (Sleeping Beauty, Puss in Boots, Finger Boy, Donkey Hide) in the Fairy Tales series written by Charles Perrault, one of the important names in the history of French literature, have been analyzed in terms of the cultural elements. At this point, the translation approach adopted has been Target Oriented Translation Theory, one of the descriptive theories of translation studies. After analyzing four different translated works, expressions reflecting 17th century France, the characteristics of the period and the author's own life were tried to be determined.

Results and Conclusion

Sample expressions selected from the tales and data analysis and findings are given under the tables. When the selected sample expressions are examined, it is seen that Perrault's tales of the 17th century. A lot of data has been obtained about the life of the author. It has been observed that translator approaches are focused on target language and culture. The palace and aristocratic life are treated as motifs in the tales, which also offer sections from Perrault's own life. For example, praises were made to the Sun King, Louis XIV and the expressions of gold in the fairy tales are a sign of admiration and loyalty to the king. The fact that this species does not only aim to entertain, but also carries traces from the land where it was born is proving. E.g; the tale of Puss in Boots begins with the betrayal of three estates to three brothers. It also symbolizes the three types of people. The large one symbolizes the management and permanence of the existing property, the middle one symbolizes the churchman, and the smallest one symbolizes being a warrior. 17th century the feudal structure in France is revealed; it is learned that high

taxes were collected from the poor peasants and that the peasants were engaged in agricultural works. It is seen that titles and beautiful clothes are needed to gain respect. In those days there are a lot of information on the economy and agriculture. At the same time, the tales bear traces of Perrault's own private life.